Reményik Sándor -

A gondolat szabad

Bilincs a kézen, az ajkon lakat,
De felhők felett, de vizek alatt
Örvénylik, szikráz, zúg a gondolat!

Legyen tanyám kietlen szirtorom
Vagy börtönöm pokolmély vártorony,
Én amit akarok, azt gondolom!

Ó, mi gyönyör, Ó mily Isteni kép:
Repülni! Dús képzeletem, ne félj,
Nem gátol ebben zsarnoki szeszély.

Repülj képzelmem, csillagokig szállj,
Az Isteneknek lángitalt kínálj!
Durva őrszem rád nem rivallhat: „állj!”

Repülj, semmi se szegje kedvedet,
Repülj, szakítsd magadra az eget,
Építs, vagy ronts; neked minden lehet!

Repülj, oltsd ki a földi lángokat
És népesíts be új világokat,
Nincs porkoláb, aki meglátogat!

Öltözz hulló csillagok ezüstjébe,
Köd oszlopába, áldozat füstjébe,
Rögbe nem botolsz és nem lépsz tüskébe!

Te tövistelen téped a virágot
S nyomodba kémek serge meddőn hágott,
Műhelyedben, Mester – téged ki látott?

Fölötted nincs Cézár, nincs Imperátor,
Se rongy tömeg, babért tépdesni bátor,
S nincs, aki Téged bekerít, határol.

Szabad vagy, mint űrben a fénysugár,
Szabad, mint a morajló tengerár,
S csak öntörvényed s korlát, határ.

Élet, Halál: minden beléd merül,
És bíróul fölötted ki sem ül,
Csak aki lát – az Isten egyedül.

*

József Attila
LEVEGŐT!

Ki tiltja meg, hogy elmondjam, mi bántott
hazafelé menet?
A gyepre éppen langy sötétség szállott,
mint bársony-permeteg
és lábom alatt álmatlan forogtak,

ütött gyermekként csendesen morogtak
a sovány levelek.

Fürkészve, körben guggoltak a bokrok
a város peremén.
Az őszi szél köztük vigyázva botlott.
A hűvös televény
a lámpák felé lesett gyanakvóan;
vadkácsa riadt hápogva a tóban,
amerre mentem én.

Épp azt gondoltam, rám törhet, ki érti,
e táj oly elhagyott.
S im váratlan előbukkant egy férfi,
de tovább baktatott.
Utána néztem. Kifoszthatna engem,
hisz védekezni nincsen semmi kedvem,
mig nyomorult vagyok.

Számon tarthatják, mit telefonoztam
s mikor, miért, kinek.
Aktákba irják, miről álmodoztam
s azt is, ki érti meg.
És nem sejthetem, mikor lesz elég ok
előkotorni azt a kartotékot,
mely jogom sérti meg.

És az országban a törékeny falvak
- anyám ott született -
az eleven jog fájáról lehulltak,
mint itt e levelek
s ha rájuk hág a felnőtt balszerencse,
mind megcsörren, hogy nyomorát jelentse
s elporlik, szétpereg.

Óh, én nem igy képzeltem el a rendet.
Lelkem nem ily honos.
Nem hittem létet, hogy könnyebben tenghet,
aki alattomos.
Sem népet, amely retteg, hogyha választ,
szemét lesütve fontol sanda választ
és vidul, ha toroz.

Én nem ilyennek képzeltem a rendet.
Pedig hát engemet
sokszor nem is tudtam, hogy miért, vertek,

mint apró gyermeket,
ki ugrott volna egy jó szóra nyomban.
Én tudtam - messze anyám, rokonom van,
ezek idegenek.

Felnőttem már. Szaporodik fogamban
az idegen anyag,
mint szivemben a halál. De jogom van
és lélek vagy agyag
még nem vagyok s nem oly becses az irhám,
hogy érett fővel szótlanul kibirnám,
ha nem vagyok szabad!

Az én vezérem bensőmből vezérel!
Emberek, nem vadak -
elmék vagyunk! Szivünk, mig vágyat érlel,
nem kartoték-adat.
Jöjj el, szabadság! Te szülj nekem rendet,
jó szóval oktasd, játszani is engedd
szép, komoly fiadat!

1935. november 21.